

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Υπάρχουν τρεις τρόποι να γνωρίσεις τη σκέψη ενός συγγραφέα: ή ανάγνωση, ή μετάφραση και ή έρμηνεία. Πρώτος και καλύτερος βέβαια τρόπος έξοικείωσης μαζί του είναι και παραμένει ή ανάγνωση του κειμένου του στο πρωτότυπο, έφόσον κάτι τέτοιο είναι γλωσσικά έφικτό. Σε έναντία περίπτωση έρχεται άρωγός ή μετάφραση που μεταγγίζει φυσικά τὸ νοηματικὸ περιεχόμενο του έργου, αλλά όπωσδήποτε «χάνει» κάπου, κάτι, λίγο ή πολύ. Ένω άποδίδεις τὸ πρωτότυπο, προδίδεις ώστόσο τὸ νόημά του, θυσιάζοντας τὴν όμορφιά στο βωμὸ τῆς άκριβείας, ή άντιστρόφως.

Ή τρίτη λύση είναι ή έρμηνεία. Σε αὐτὴ τὴν περίπτωση παρουσιάζεις τὴ σκέψη ενός στοχαστῆ χωρίς τὴν προδοσία του μεταφραστῆ και με τὴν έπαρση του έγκυρου άναγνώστη. Κι όμως δέν λείπουν τὰ προβλήματα! Ἐάν ή μετάφραση συνιστᾶ προδοσία, τότε ή έρμηνεία άποτελεῖ άδιακρισία. Ὁ έρμηνευτῆς διεισδύει στο άδυτο τῶν σκέψεων

τοῦ συγγραφέα, συλλαμβάνει τὶς μύχιες προθέσεις του καὶ ἀποκαλύπτει στὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ τὸ ὑπόβαθρο τοῦ στοχαστῆ, ὁ ὁποῖος ἔτσι ὑφίσταται τὴν «ἐπίθεση φιλικίας» κάθε ἐρμηνευτῆ του. Ὁ συγγραφέας δὲν ἐρωτᾶται, ἐὰν θέλει κἄν νὰ ὑποστῆ μιὰ ἐρμηνεία, αὐτὴ τὴ συγκεκριμένη ἢ ὁποιαδήποτε ἄλλη. Παραμένει λοιπὸν ἀνυπεράσπistos ἀπέναντι σὲ κάθε αὐτόκλητο ἐρμηνευτῆ του καὶ μένει ὄμηρος τῶν ποικίλων ἐρμηνειῶν του.

Ἐπάρχει δυνατότητα κάποιας φιλικῆς ἐρμηνείας ἐνὸς στοχαστῆ; Αὐτὸ τὸ ἐρώτημα μᾶς συνοδεύει στὴ συγγραφὴ τοῦ βιβλίου μας γιὰ τὸν Κώστα Ἀξελό. Πῶς μπορεῖ μιὰ ἐρμηνευτικὴ μελέτη τοῦ ἔργου του νὰ συμπεριφερθεῖ ἀπέναντί του μὲ φιλικότητα, δηλαδὴ μὲ διακριτικότητα; Πῶς γίνεται νὰ μὴ μιλήσουμε ἐμεῖς γι' αὐτόν, δηλαδὴ ἀντὶ γι' αὐτόν ἢ ἀντ' αὐτοῦ, ἀλλὰ νὰ κάνουμε λόγο σὰν νὰ ἦταν ἐκεῖνος ποὺ μιᾶ γιὰ τὸν ἑαυτό του; Μποροῦμε νὰ μιλήσουμε περὶ αὐτοῦ καὶ ὄχι ἀντ' αὐτοῦ; Σὲ μιὰ τέτοια προσπάθεια ἀποδυσθῆκαμε ἀκολουθώντας τὴν ὁδὸ τῆς παρουσίας ἀντὶ γιὰ τὴν ἐρμηνεία. Βέβαια ἡ μετάφραση παραμένει πάντοτε μιὰ βατὴ πρόσβαση καὶ ἡ ἀνάγνωση εἶναι διαρκῶς ὁ ἀναντικατάστατος καὶ δυσκολότερος δρόμος συνάντησης μὲ τὸν στοχαστῆ. Ἡ δική μας προσπάθεια δὲν ἀντικαθιστᾶ τοὺς δυὸ ἄλλους τρόπους, ἀλλὰ φιλοδοξεῖ νὰ τοὺς ὑποβοηθήσει καὶ νὰ τοὺς ὀλοκληρώσει μόνο.

Σκοπεύουμε μὲ αὐτὸ τὸ βιβλίο νὰ ἀφήσουμε νὰ μιλήσει ὁ ἴδιος ὁ Κώστας Ἀξελὸς γιὰ τὴ σκέψη του. Δὲν θέλουμε νὰ κάνουμε λόγο ἐμεῖς γι' αὐτόν, ἀλλὰ ἐκεῖνος νὰ ἀφεθεῖ νὰ μᾶς μιλήσει. Ἔτσι ὅπως συμβαίνει σὲ κάθε ζεστὴ ἀνθρώπινη συντροφιά ποὺ νιώθουμε οἰκεία καὶ «ἀνοιγόμαστε» ὄχι σὲ ἐξομολογήσεις, ἀλλὰ σὲ ἀλήθειες ζωῆς, χωρὶς ἀναστολὲς ἢ σκοπιμότητες, μιλώντας στοὺς ἄλλους σὰν νὰ μιᾶμε στὸν ἑαυτό μας, διαλεγόμενοι σὰν νὰ μονολογοῦμε, δηλαδὴ σκεπτόμενοι μεγαλόφωνα! Τὸ ἰδεῶδες μας εἶναι νὰ γράψουμε μιὰ εἰσαγωγὴ στὴ σκέψη του ποὺ θὰ μποροῦσε ἄνετα κι αὐθόρμητα νὰ τὴν προσυπογράψει ὁ ἴδιος, ἔτσι ὅπως ὑπογράφουμε τὰ πληρεξούσια ἔγγραφα μας ἐξουσιοδοτώντας κάποιον φίλο νὰ ἐνεργεῖ ἀντὶ γιὰ μᾶς, ἀπαλλάσσοντάς μας ἀπὸ κάποιες ὄχι εὐχάριστες διατυπώσεις τῆς καθημερινότητάς μας.

Γιὰ νὰ ἐπιτελέσουμε αὐτὸ τὸν σκοπὸ προτιμήσαμε τὴν ἀποφυγὴ περιττῶν βιογραφικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἄλλωστε ἀφθονοῦν σὲ ἄλλα κείμενα γιὰ τὸν Κώστα Ἀξελό, καὶ ἐπικεντρωθήκαμε στὸ συγγραφικὸ ἔργο του. Δομήσαμε τὸ βιβλίο μας χρονολογικὰ καὶ θεματολογικὰ ἀκολουθώντας τὴ συγγραφικὴ του παραγωγὴ τὴν ὁποία παρουσιάζουμε κριτικὰ καὶ διακριτικά, ἐλπίζουμε! Τονίζουμε τὰ καίρια σημεῖα καὶ σκιαγραφοῦμε τὰ ἐπιμέρους, ὑποδεικνύοντας συνέχειες καὶ ἀσυνέχειες στὴν

ἐκτύλιξη τῆς σκέψης του, καθὼς ἐπίσης τὶς συνέπειες τοῦ στοχαστικοῦ του λόγου.

Τελειώνοντας αὐτὸ τὸ βιβλίον δὲν πιστεύουμε πὼς ἔχουμε ἐπιτύχει τὸ σκοπὸ μας ἀπόλυτα, ἀλλὰ μᾶς παρηγορεῖ ἡ σκέψη ὅτι δὲν ἀποτύχαμε κραυγαλέα! Χαρά μας θὰ εἶναι, ἂν κάποιος ἀπογοητευμένος ἀναγνώστης μας στραφεῖ στὸ ἴδιο τὸ ἔργο τοῦ Κώστα Ἀξελοῦ γιὰ μελέτη ἐγκαταλείποντας τὸ δικό μας βιβλίον, ἀγανακτισμένος ἴσως... Ἄλλωστε τὰ καλὰ βιβλία εἶναι σὰν τὶς βάρκες: μόλις σὲ περάσουν στὴν ἀντίπερα ὄχθη μένουν δεμένες στὸ γυαλὸ ἔχοντας περαιώσει τὸν σκοπὸ τῆς ὑπαρξῆς τους.

Μάριος Π. Μπέγζος
Κηφισιά, 6 Ἰανουαρίου 2002